

FEDERATIE
KINDEROPVANG

| een initiatief van UNIZO

Federatie Kinderopvang vzw

**Sociale ondernemersprioriteiten voor de sector
kinderopvang**

Vlaamse en Federale verkiezingen 2019

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.....	2
Ambities	2
Resultaten enquête	3
2. Cijfermateriaal.....	3
3. Sociale ondernemersprioriteiten van de Federatie Kinderopvang.....	4
Kwaliteitsvol financieringsmodel.....	4
Vraag en aanbod: een goed huwelijk	4
Een motiverend ondernemersklimaat	4
Partnership met de overheid	5
4. Memorandum.....	6
Hoofdstuk 1: Een kwaliteitsvol financieringsmodel	6
Gelijk financieel speelveld	6
Personeelsratio.....	7
VIPA (iedereen moet er kunnen beroep op doen)	8
Hoofdstuk 2: Vraag en aanbod: een mooi huwelijk	9
Inzetten op flexibiliteit	9
Stakeholdersmodel.....	9
Ziekte-dagen buiten de respijt-dagen.....	10
Bedrijfsincentives	10
Hoofdstuk 3: Motiverend ondernemersklimaat in de kinderopvang	12
Zet in op sterke en duurzame starters	12
Vrijheid van vennootschapsvorm	13
Lastenverlaging personeel (flexijobs in de kinderopvang)	13
Aanpakken sociale fraude (schijnzelfstandigheid)	14
Aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt.....	14
Inzetten op innovatie	15
Hoofdstuk 4: Partnership met de overheid	16
Ondersteuningsaanbod (netwerk van specialisten)	16
Rol van lokaal niveau (rol actor versus regie).....	16

1. INLEIDING

Het belang van voldoende, kwaliteitsvolle, toegankelijke, betaalbare en flexibele kinderopvang als deel van een geïntegreerd gezins- en kindbeleid hoeft niet meer te worden toegelicht.

In mei 2017 werd de Federatie Kinderopvang opgericht door UNIZO. Om op deze manier de belangrijke sector die kinderopvang is een extra professionele ondersteuning aan te bieden.

Ook voor UNIZO is de kinderopvang immers een maatschappelijk cruciale sector. Een sector die via sociaal ondernemerschap letterlijk zorg draagt voor onze toekomst (de kinderen en gezinnen), maar ook tewerkstellingskansen fundamenteel vergroot en werkgevers en ondernemers faciliteert in hun opdracht.

De Federatie Kinderopvang wil, als partner van de overheid, out-of-the-box meewerken en -denken over de kinderopvang van de toekomst, alsook het aanbod vanuit de sector helpen versterken in functie van de werkgelegenheid en de betrokkenheid van het bedrijfsleven. We pleiten voor een fundamentele investering in deze sector. We stellen immers vast dat – ondanks de vele en goede inspanningen van de Vlaamse en Federale overheid – de beschikbaarheid, kwaliteit, toegankelijkheid, betaalbaarheid en flexibiliteit van kinderopvang nog voor verbetering vatbaar zijn.

Op zondag 26 mei 2019 zijn er verkiezingen voor het Europese, federale, Vlaamse en Brusselse Parlement. Met dit memorandum wil de Federatie Kinderopvang de prioriteiten voor de toekomst meegeven. Het memorandum legt de nadruk op opvang voor baby's en peuters, dit gezien de huidige veranderende context van de opvang voor schoolkinderen (zie voorstel van decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteit, ingediend op 1/02/2019).

AMBITIES

Federatie Kinderopvang wil constructief mee ijveren voor een kwaliteitsvolle kinderopvang, in eerste instantie denkend aan het belang van de eindgebruiker, het kind en het gezin met hun diverse behoeften en te realiseren kansen. Het verhogen van het aanbod, de leefbaarheid, de werkgelegenheid en de scholingsgraad van de medewerkers staan voorop in combinatie met een betrokkenheid van het bedrijfsleven.

De toekomst van de kinderopvang moet een verhaal zijn van visie, moed en innovatie.

Wie zijn we? Een bundeling van vele leden en partners die sociaal ondernemerschap in de kinderopvang hoog in het vaandel dragen, gaande van grote en kleine sociale ondernemers, wel of niet gesubsidieerd, van eenmanszaken naar vennootschappen en vzw's.

RESULTATEN ENQUÊTE

Bij een open bevraging in juli 2018 aan de gehele sector van de private kinderopvang met een responsgraad van meer dan 26% sprongen enkele thema's voor de Vlaamse en Federale verkiezingen er duidelijk boven uit. Ze worden verwerkt verder in dit memorandum.

2. CIJFERMATERIAAL

Uit cijfers van Kind en Gezin (2018) blijkt dat in Vlaanderen ongeveer 94.600 plaatsen in de kinderopvang voor baby's en peuters vergund zijn door Kind en Gezin¹. Van deze plaatsen, is 72% met inkomenstarief. Van de overige 28% zijn er geen subsidies voor een inkomenstarief toe te passen. De helft daarvan krijgt wel de basissubsidie.

Bij de vroegere zelfstandige kinderopvang zien we op trap 0 en trap 1 meer VTE in het statuut van zelfstandige. Op beide trappen zien we dat er weinig organisatoren met werknemers werken (9% op trap 0 en 4% op trap 1). Vanaf 2020 is men op trap 2b met meer dan 18 plaatsen verplicht te werken met werknemers, op trap 2a geldt deze verplichting al. Op trap 2b werkt 22% van de organisatoren enkel met zelfstandigen, terwijl 24% enkel met werknemers werkt. 54% van de organisatoren werkt met een combinatie van werknemers en zelfstandigen.

In de vroegere zelfstandige kinderopvang kunnen we een veelheid aan ondernemingsvormen terugvinden. Deze zijn eveneens afhankelijk van de subsidietrapp. Zo zien we op trap 2a enkel vzw's. Op trap 0 en 1 zijn er vooral natuurlijke personen en feitelijke vereniging actief. Op trap 0 gaat dit wellicht vaak over gezinsopvang, waardoor de eenmanszaken zo talrijk aanwezig zijn. Ook op trap 2b zien we de feitelijke vereniging en de natuurlijke personen sterk terugkomen.

Sinds de start van het decreet zijn er reeds 307 locaties groepsopvang gestart (tot eind 2017). Dit zijn 6889 plaatsen. Bij gezinsopvang gaat het om 1348 locaties en 7310 plaatsen, bij samenwerkende onthaalouders om 67 locaties en 797 plaatsen.

Als we kijken naar gestopte locaties sinds de invoering van het decreet (tot eind 2017) dan gaat het om 224 locaties groepsopvang (4398 plaatsen). Bij gezinsopvang zijn er 2634 locaties gestopt (14102 plaatsen) en bij samenwerkende onthaalouders 69 (798 plaatsen). De voornaamste redenen die worden aangehaald zijn familiale redenen (16%), ouderdom (13%), een nieuwe uitdaging (13%) en gaan werken in een andere locatie (11%). 7% is gestopt om financiële redenen.

In het totaal zijn er dus meer plaatsen via stoppers verloren gegaan dan bijgekomen door starters. Toch kan men sinds de invoering van het decreet spreken van een groei aan plaatsen door de uitbreiding van bestaande locaties.

---

¹ Cijfers monitoring decreet van Kind en Gezin oktober 2018

3. SOCIALE ONDERNEMERSPRIORITEITEN VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

De Federatie Kinderopvang schuift vier thema's naar voor waarbij investering nodig is. De uitwerking van deze thema's is verder in het memorandum terug te vinden. Hierbij alvast een kort overzicht van de prioriteiten die de Federatie Kinderopvang binnen deze thema's stelt.

KWALITEITSVOL FINANCIERINGSMODEL

Het kinderopvanglandschap is op dit moment heel versnipperd. De verschillende subsidietrappen zorgen voor een grote ongelijkheid. De Federatie Kinderopvang pleit er dan ook voor deze ongelijkheid weg te werken. De Federatie vraagt aan de overheid hieraan te werken door:

- Het initialiseren van een gelijk financieel speelveld:
  - Basissubsidie voor iedere starter.
  - Het realiseren groeipad zoals opgenomen in het Subsidiebesluit (22 november 2013).
  - Keuzevrijheid voor de subsidie inkomenstarief.
- Na te gaan welke effecten een verhoogde kinderopvangtoeslag kan genereren.
- Het opzetten van een werkgroep die zich kan buigen over de lastenverlaging bij werknemers.

VRAAG EN AANBOD: EEN GOED HUWELIJK

Het spreekt voor zich dat vraag en aanbod in de kinderopvang goed op elkaar afgestemd moeten zijn. De Federatie Kinderopvang stelt vast dat hier nog kansen liggen en wil de overheid dan ook vragen:

- Een grondige evaluatie uit te voeren van het subsidiebesluit flexibele opvang.
- De huidige stakeholders/leden van het huidige Raadgevend Comité te integreren in dat van het nieuwe fusieagentschap Kind en Gezin/Jongerenwelzijn.

EEN MOTIVEREND ONDERNEMERSKLIMAAT

Een motiverend ondernemersklimaat is nodig voor het behoud van toegankelijke en kwalitatieve kinderopvang. De Federatie Kinderopvang vraagt de overheid daarom:

- Het verplicht te maken voor organisatoren kinderopvang met de subsidie inkomenstarief te werken met een rechtspersoonlijkheid, alsook behoud het van verplicht werkgeverschap.
- Flexijobs ook binnen de kinderopvang mogelijk te maken.
- In te zetten op aansluiting met de praktijk. Hiervoor is nauw overleg met de sector van belang.
- Samen met de Federatie Kinderopvang in overleg te treden om een plan van aanpak te formuleren ter bestrijding van sociale fraude.

PARTNERSHIP MET DE OVERHEID

Ten slotte is een goede samenwerking tussen het lokaal bestuur en de ondernemers in de kinderopvang van groot belang. Dit kan worden versterkt door het verplichten van een Lokaal Overleg Kinderopvang en een Lokaal Loket Kinderopvang in elke stad of gemeente.

4. MEMORANDUM

HOOFDSTUK 1: EEN KWALITEITSVOL FINANCIERINGSMODEL

GELIJK FINANCIEL SPEELVELD

Wie vandaag start met kinderopvang start in se zonder enige vorm van subsidiëring. Dit ondanks de investering die moet gedaan worden en de concurrentie die aangegaan moet worden met gevestigde collega's die ouders lagere tarieven en personeel hogere lonen kunnen aanbieden. Voor ons, als Federatie, zouden starters een wezenlijke duw in de rug moeten krijgen. Dit in het belang van de ouders, werkgevers en de overheid aangezien hierdoor meer plaatsen zullen gecreëerd worden.

Vandaag is er een grote ongelijkheid in de subsidiëring voor de sociale onderneming opvang baby's en peuters. Gaande van geen enkele subsidiëring, naar ca. €3,5 per dag tot ca. €40 per dag/kind.

- a. Dit houdt ook in dat een kind, vaak bij wijze van toeval, terecht komt in een kinderopvang aan bijvoorbeeld €32 per dag of aan één voor €10 per dag via systeem van inkomenstarief.
- b. Een personeelslid kan dan weer aan het GMMI (ca. €1.600 /maand) werken of aan de barema's van de best gesubsidieerde groep. Daarnaast is er geen sprake van anciënniteitsgroei bij personeelsleden op trap 0 en 1.

Op dit moment zijn er nog heel wat plaatsen trap 0, dit zijn plaatsen die geen enkele vorm van subsidiëring ontvangen. De Federatie Kinderopvang pleit ervoor dat voor elke plaats minstens de basissubsidie wordt toegekend. Middelen zouden kunnen worden gegenereerd via een (gedeeltelijke) herlocalisatie van budgetten van diverse premies die inzetten op een betere combinatie gezin-werk. De Federatie Kinderopvang pleit voor kwaliteitsvolle starters. Daarom pleit de Federatie voor een verplichting van het opstellen van een ondernemingsplan, met inbegrip van een financieel plan en een omgevingsanalyse, alsook de verplichting voor het inwinnen van advies bij het lokaal bestuur met een gefundeerde goedkeuring door het Lokaal Overleg Kinderopvang.

Daarnaast pleit de Federatie Kinderopvang ervoor om over te schakelen naar een systeem waarbij de subsidie inkomenstarief (budgettair gefaseerd) kan aangevraagd worden voor iedereen die dit wenst. Het huidige systeem verhindert per definitie een normale marktwerking waarbij een normaal prijsmechanisme wordt uitgeschakeld. Dit heeft gevolgen gaande van oneerlijke concurrentie tot sociale fraude.

Ons inziens zijn er slechts twee modellen die een correctie kunnen doorvoeren:

- elke onderneming die erom vraagt (bijvoorbeeld omwille van een niet haalbare lokale concurrentiepositie) kan toetreden tot het inkomensgerelateerde financieringsmodel;
- het systeem van de kinderopvangtoeslag, waarbij de koppeling werd gemaakt tussen de leefbaarheidsratio van de organisator en de hoogte van de kinderopvangtoeslag, wordt ingezet om een verdere marktwerking en -correctie door te voeren

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- De basissubsidie voor iedereen, in het bijzonder ook voor starters.
- Een organisator zou zelf moeten kunnen kiezen of hij al dan niet gebruik maakt van de subsidie inkomenstarief. Daarnaast vraagt de Federatie Kinderopvang ook de realisatie van het groeipad van de subsidie inkomenstarief zoals deze is opgenomen in het Subsidiebesluit (22 november 2013).
- Het is duidelijk dat het huidige financieringsmodel van de kinderopvang aan innovatie toe is. Laat ons op korte termijn starten met een ten gronde breed gevoerde evaluatie van het huidige systeem waarbij wordt nagegaan welk model een rechtvaardig aanbod kan garanderen met inbegrip van een wezenlijke marktwerking.
- We vragen aan de volgende Vlaamse Regering hierbij in eerste instantie na te gaan welke effecten een verhoogde kinderopvangtoeslag kan genereren.

PERSONEELSRATIO

In de huidige regelgeving wordt een maximaal aantal kinderen per begeleider opgelegd. Artikel 42 van het Vergunningsbesluit Baby's en Peuters van 22 november 2013 luidt als volgt: 'De organisator zorgt ervoor dat er niet meer dan het volgende aantal tegelijk aanwezige kinderen wordt opgevangen per aanwezige kinderbegeleider:

1° acht kinderen: als een kinderbegeleider alleen in de kinderopvanglocatie aanwezig is;

2° negen kinderen: als er minstens twee kinderbegeleiders in de kinderopvanglocatie aanwezig zijn;

3° veertien kinderen: op het moment dat de kinderen rusten, op voorwaarde dat er minstens twee kinderbegeleiders in de kinderopvanglocatie aanwezig zijn, gedurende maximaal twee aaneensluitende uren.

De organisator van gezinsopvang levert een inspanning om gemiddeld maximaal vier kinderen tegelijk op te vangen per aanwezige kinderbegeleider per kwartaal. De organisator van groepsopvang levert een inspanning om maximaal zeven kinderen tegelijk op te vangen per aanwezige kinderbegeleider. Die inspanning wordt geleverd binnen het budget dat een organisator ter beschikking heeft.'

De nulmeting die werd uitgevoerd in het kader van MeMoQ² toonde aan dat hoe meer kinderen er zijn per kinderbegeleider, hoe lager de score op welbevinden, betrokkenheid, emotionele ondersteuning, educatieve ondersteuning en omgeving is. Uit het onderzoek blijkt dat men voorzichtig moet zijn om meer dan vier tot zes kinderen per onthaalouder toe te laten. Voor groepsopvang blijkt zeven kinderen een keerpunt te zijn. De huidige regelgeving laat acht tot negen kinderen per begeleider toe. De Federatie Kinderopvang pleit er dan ook voor om deze ratio te verlagen. Het vragen van een inspanning

---

² Vandenbroeck, M., Laevers, F., Hulpia, H., Daems, M., Declercq, B., Janssen, J., & Van Cleynenbreugel, C. (2016). MeMoQ Deelrapport 14. Samenvatting van de nulmeting. Brussel – Gent – Leuven: Kind en Gezin – UGent – KU Leuven.

om deze ratio lager te houden is onvoldoende. Uiteraard dient een aanpassing van de ratio financieel te worden afgedekt.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Het maximum aantal kinderen per begeleider aanpassen naar een wetenschappelijk aanvaardbaar aantal.
- Zorgen voor een financiële afdekking bij het verlagen van de ratio.
- Het opzetten van een werkgroep die zich kan buigen over de lastenverlaging bij werknemers.

VIPA (IEDEREEN MOET ER KUNNEN BEROEP OP DOEN)

We pleiten in algemene termen voor een gelijk speelveld voor de sectoren van de kinderopvang. Dat geldt uiteraard ook voor de infrastructuurondersteuning. Binnen de VIPA-reglementering merken we een dualisering tussen degenen die er wel en niet van gebruik kunnen maken. We vragen dan ook een grondige evaluatie en herziening van de VIPA-subsidiëring in de kinderopvang. We pleiten alvast voor een globaal forfaitair systeem, ingekanteld in de financiering van de kinderopvang zelf.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Grondige evaluatie en herziening van de VIPA-subsidiëring in de kinderopvang.
- Een globaal forfaitair systeem, ingekanteld in de financiering van de kinderopvang zelf.

HOOFDSTUK 2: VRAAG EN AANBOD: EEN MOOI HUWELIJK

INZETTEN OP FLEXIBILITEIT

Op 20 juli 2018 werd de wijziging van het Subsidiebesluit van 22 november 2013, wat betreft flexibele opvang principieel goedgekeurd. Het nieuwe besluit trad in werking op 1 januari 2019 en geeft initiatieven kinderopvang die minimaal de basissubsidie de kans om opvang te voorzien buiten de normale opvanguren, zonder financiële gevolgen voor de gebruikers van de opvang. De Federatie Kinderopvang juicht dit initiatief voor het verzorgen van betaalbare flexibele opvanguren – samen met haar partner UNIZO – uiteraard toe. De flexibele opvanguren zorgen voor een betere afstemming van het werk- en gezinsleven. Ondernemers uit verschillende sectoren kunnen de opvang van hun kinderen beter afstemmen op de noden van de onderneming. Kinderen kunnen ook buiten de normale opvanguren terecht in de vertrouwde omgeving van het kinderdagverblijf. Deze wijziging dient echter tijdig grondig geëvalueerd te worden. De Federatie Kinderopvang bepleit hierbij het bevragen van de stakeholders, wat van cruciaal belang is voor een representatieve evaluatie.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Grondige evaluatie van de wijziging van het subsidiebesluit van 22 november 2013, wat betreft flexibele opvang. Aandacht hierbij voor het bevragen van stakeholders.

STAKEHOLDERSMODEL

Binnen Kind en Gezin bestaat reeds lange tijd een cultuur van streven naar draagvlak, o.m. via een breed samengesteld Raadgevend Comité (in opvolging van de vroegere Raad van Bestuur van de toenmalige VOI). Binnen dit comité zijn gebruikers, organisatoren en werknemers vertegenwoordigd aangevuld met deskundigen uit het brede werkveld. Met de fusie van het agentschap Kind en Gezin met dat van Jongerenwelzijn doet zich naast tal van inhoudelijke opportuniteiten ook het risico voor dat bepaalde cruciale stakeholders niet langer deel zullen uitmaken van de hoogste adviesorganen. Een maximale overdracht van de huidige samentelling lijkt dan ook niet meer dan logisch. Daarnaast stellen we vast dat vertegenwoordigers van sectoren die voor- of nadeel ondervinden van gemaakte beleidskeuzes op het vlak van kinderopvang zelden tot nooit betrokken worden bij het adviesproces. Ten gronde olijsten van wie deze stakeholders zijn en de gevolgen van het gevoerde beleid regelmatig aftoetsen bij hen, lijkt ons primordiaal gezien de maatschappelijke maar ook economische impact die de kinderopvang heeft.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

De Federatie Kinderopvang dringt daarom aan om de volgende acties te ondernemen bij de toekomstige adviesverleningsprocessen aangaande kinderopvang.

- Integreer maximaal de huidige stakeholders/leden van het huidige Raadgevend Comité in dat van het nieuwe fusieagentschap Kind en Gezin/Jongerenwelzijn.
- Organiseer een jaarlijkse impactbevraging met een brede groep stakeholders waaronder vertegenwoordigers van tal van sectoren.

ZIEKTEDAGEN BUITEN DE RESPIJTDAGEN

In de huidige regeling krijgt een ouder die gebruik maakt van kinderopvang op trap 2 een totaal van minimum 18 gerechtvaardigde afwezigheidsdagen, ook wel respijtdagen genoemd. Voor deze respijtdagen kan een organisator zelf kiezen of ziektedagen er al dan niet in vervat zitten. Kiest een organisator ervoor de ziektedagen op te nemen in de respijtdagen, wil dit zeggen dat een ouder minimum 18 dagen heeft waarop een kind afwezig kan zijn zonder dat voor deze dag betaald moet worden. In dit geval maakt het niet uit wat de reden van de afwezigheid is. Kinderen die vaker ziek zijn, zullen dus minder respijtdagen kunnen spenderen aan vakantie. Daarnaast kan een organisator er ook voor kiezen de ziektedagen buiten de respijtdagen te houden. In dit geval worden de respijtdagen enkel gebruikt voor effectieve verlofdagen. Een organisator staat buiten deze respijtdagen ook toe dat een kind afwezig is wegens ziekte zonder dat ouders voor deze dagen moeten betalen. Dit heeft echter grote financiële gevolgen voor de organisator zelf. De organisator ontvangt voor deze dagen noch een ouderbijdrage, noch een subsidie.

De Federatie Kinderopvang stelt dan ook voor het systeem van de gerechtvaardigde afwezigheidsdagen aan te passen zodat zowel de ouders als de organisatoren geen financiële gevolgen ondervinden. Als het prestatiegedeelte van de subsidie inkomenstarief ook betaald wordt voor ziektedagen met doktersbriefje, heeft dit positieve financiële gevolgen voor de ouders en de organisator.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- De respijtdagen enkel gebruiken voor verlofdagen. Ziektedagen met doktersbriefje dienen financieel te worden afgedekt door de subsidies zodat ouders hier niet voor moeten betalen en de organisator betaald wordt voor de opvang die dag.

BEDRIJFSINCENTIVES

Als er één unanieme klacht weerklinkt in en om de sector van de kinderopvang, gaat het over een fundamenteel gebrek aan middelen. Middelen zijn nodig om voldoende (flexibele) plaatsen te creëren, het opleidings- en daaraan gekoppeld verloningsniveau te verbeteren, de begeleider-kindratio op te waarderen, infrastructuurmiddelen te voorzien,... Vraag daarbij is of de Federale en zeker de Vlaamse overheden bij machte zijn om de budgettaire tekorten aan te zuiveren. Eén van de elementen die o.i. hierbij kansen creëert, betreft het aanboren en faciliteren van een belangrijke bron van bijkomende middelen zoals in landen als Frankrijk. Heel wat bedrijven zijn immers vragende partij om kinderopvang

in hun extralegale voordelen aan te kunnen bieden als onderdeel van hun HR-strategie ('cafetariamodelle').

Dit kan deels door de fiscale aftrek te versterken naar buitenlands voorbeeld, en er ook de nodige praktische uitwerking aan te geven (in analogie met maaltijdcheques, etc.).

We roepen daarom de volgende regeringen (Vlaams en Federaal) op tot de opstart van een Staten-Generaal die de mogelijkheden, vanuit een breed overlegmodel, onderzoekt en uitwerkt.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Installeer een Staten-Generaal die onderzoek doet naar innovatieve investeringsvehikels zoals die bestaan in andere landen (coöperatief, crowd funding, social impact bonds, PPS, enz.).

HOOFDSTUK 3: MOTIVEREND ONDERNEMERSKLIMAAT IN DE KINDEROPVANG

ZET IN OP STERKE EN DUURZAME STARTERS

De huidige Barcelonanorm, die stelt dat één op de drie kinderen onder 3 jaar een kinderopvangplaats moet hebben, is volgens De Federatie Kinderopvang een onderschatting van de werkelijke nood. Maar liefst 88% van de respondenten van een enquête, uitgevoerd door de Federatie Kinderopvang in 2017, is van oordeel dat alle kinderen recht hebben op een plaats in de kinderopvang. Dat is opvallend wanneer we weten dat in sommige regio's zelfs de Barcelonanorm nog niet behaald wordt. De Federatie Kinderopvang wil dat ouders maximaal de mogelijkheid krijgen om te werken. Vanaf 2020 zou voor alle gezinnen met een behoefte aan kinderopvang een betaalbare plaats moeten zijn. Voorschoolse kinderopvang is voor veel jonge ouders noodzakelijk als ze willen gaan werken. Hetzelfde geldt voor de buitenschoolse kinderopvang, inclusief opvang tijdens de schoolvakanties. Momenteel is de dekkinggraad daarvan onvoldoende in kaart gebracht, maar voor de Federatie Kinderopvang is het duidelijk dat er kinderopvang moet zijn voor alle ouders die daar nood aan hebben.

Om deze doelstelling te realiseren, moet de overheid het bestaande, betaalbare aanbod substantieel vergroten. In de eerste plaats betekent dit dat het nemen van initiatief in deze sector moet gestimuleerd worden. Daarnaast is het ook belangrijk om startende ondernemers te ondersteunen in hun startproces.

Ondernemers in de kinderopvang hebben doorgaans pedagogische vooropleidingen genoten. Het gaat veelal om de opleidingen 'Pedagogie van het jonge kind' aan de hogescholen of de opleiding 'kinderzorg' van het zevende jaar secundair onderwijs. Het ondernemerschap neemt slechts een kleine plaats in binnen deze opleidingen. Het gaat vaak over één vak of module, meestal slechts een keuzevak. Naast de pedagogische achtergrond, dient een sociale ondernemer in de kinderopvang eveneens de nodige ondernemersvaardigheden te hebben. Men is onvoldoende voorbereid, waardoor er financiële risico's worden genomen. De Federatie Kinderopvang pleit er dan ook voor deze ondernemersvaardigheden voldoende te integreren in de vooropleiding zodat men met de nodige bagage kan starten.

In de kinderopvang zijn een veelheid aan regels van tel. Daarnaast dient een sociale ondernemer ook van heel wat markten thuis te zijn. Naast de pedagogische vaardigheden, zijn ook de ondernemersvaardigheden van groot belang. Deze combinatie is echter geen evidentie en zorgt ervoor dat organisatoren in de kinderopvang opnieuw stoppen. Vooral de ondernemersvaardigheden genieten minder aandacht in de vooropleidingen van starters. Ondersteuning op deze vlakken, in het bijzonder op vlak van ondernemen, is nodig zodat eventuele hiaten kunnen worden opgevuld. Een aangepaste startersbegeleiding is dus cruciaal om tot duurzame starters te komen.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Voorzie voldoende ondersteuning voor sociale ondernemers op vlak van ondernemersvaardigheden.

- Voer verplichte ondernemersmodules in de vooropleidingen van ondernemers in de kinderopvang.

VRIJHEID VAN VENNOOTSCHAPSVORM

Wie vandaag onderneemt in de kinderopvang heeft volledige vrijheid van keuze ondernemersvorm, tenzij men wil werken met inkomenstarief. In dat geval is men verplicht te werken via een vennootschap met sociaal oogmerk, de facto een vzw of VSO op dit moment.

Dit staat ons inziens haaks op de essentie van sociaal ondernemen: met passie en risico een bijzonder maatschappelijk aanbod creëren. We zien geen enkele motivatie waarom deze regel in stand wordt gehouden.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- De Federatie Kinderopvang pleit voor het werken met een rechtspersoonlijkheid. We pleiten voor het behoud van de verplichting werkgeverschap zoals deze nu is opgenomen in de regelgeving.
- Deze verplichting zou gekoppeld moeten zijn een financiële inspectie zodat kan worden nagegaan of de subsidies ingezet worden ten voordele van de doelgroep.

LASTENVERLAGING PERSONEEL (FLEXIJOBS IN DE KINDEROPVANG)

Kinderopvang is een maatschappelijk uitermate relevante sector, met een economische, pedagogische en economische functie. Daarnaast wordt een grote inzet en flexibiliteit verwacht. Kinderbegeleiders dienen communicatief vaardig te zijn, stressbestendig en ook te getuigen van pedagogische inzichten en vaardigheden. Werkgevers en ondernemers hebben echter geen financiële ruimte om in te spelen op de verwachtingen die maatschappelijk terecht worden gesteld. Investering en creatieve oplossingen zoals de inkanteling van de sociale maribel dienen zich aan. Dit kan door RSZ-reducties structureel door te rekenen aan de individuele werkgevers.

Tenslotte pleiten we ervoor om het systeem van de flexijobs van toepassing te maken voor de kinderopvang.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

De Federatie Kinderopvang pleit voor ruimte om een modern personeelsbeleid in de kinderopvang mogelijk te maken.

- Het systeem van de sociale maribel dient volledig in gekanteld te worden – met inbegrip van de vermindering RSZ – in de reguliere werking van de ondernemingen.
- Flexijobs moeten ook binnen de kinderopvang mogelijk worden.

AANPAKKEN SOCIALE FRAUDE (SCHIJNZELFSTANDIGHEID)

In de kinderopvang voor baby's en peuters blijkt zo'n 17% van de zelfstandige organisatoren een feitelijke vereniging als ondernemingsvorm te hebben.³ In een feitelijke vereniging zijn alle leden hoofdelijk aansprakelijk. Daarnaast is er weinig juridisch kader in geval van conflicten, dit is afhankelijk van de opgestelde samenwerkingsovereenkomst. De achterliggende reden van de keuze voor dergelijke risico-geladen ondernemingsvorm kan verschillen.

Een eerste groep kiest voor deze vorm zonder zich bewust te zijn van de gevolgen van deze keuze. Er is te weinig kennis over de mogelijke gevolgen van deze ondernemingsvorm. In dit geval is het belangrijk in te zetten op het sensibiliseren van deze groep zodat zij een onderbouwde keuze kunnen maken.

Een tweede groep zijn ondernemers die deze keuze maken vanuit het financieel oogpunt. De ongelijkheid in financiering bij de sector baby's en peuters zorgt ervoor dat er gezocht wordt naar oplossingen om de onderneming financieel leefbaar te houden. Zo komt men al snel terecht bij bepaalde ondernemingsvormen die financieel gunstig, doch risicovol zijn. De ondernemingsvorm is relatief goedkoop, er is geen akte nodig. Er kan gebruikt gemaakt worden van het kostenforfait. Daarnaast heeft de ondernemingsvorm ook het voordeel te kunnen samenwerken met zelfstandigen, waardoor er meer uren kunnen worden gepresteerd en het GMMI niet verplicht is. Hier ontstaat echter het risico op schijnzelfstandigheid.

Een derde groep gebruikt doelbewust deze ondernemingsvorm om er zelf financiële voordelen uit te halen. In dit geval is er veelal sprake van sociale uitbuiting en oneerlijke concurrentie. Zelfstandigen werken in dit geval als schijnzelfstandigen en zijn zich van niet bewust van hun rechten en plichten. De Federatie Kinderopvang pleit dan ook voor controles door sociale inspectie zodat deze laatste groep opgespoord kan worden.

Dergelijke risico-geladen ondernemingsvorm kan echter leiden tot een kwaliteitsverlies in de opvanginitiatieven. Er is veel verloop bij de leden van een feitelijke vereniging. Dit zorgt voor een gebrek aan continuïteit. De Federatie Kinderopvang pleit voor kwaliteitsvolle kinderopvang waarin gebruik gemaakt wordt van duurzame ondernemingsmodellen.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Sensibiliseren van de gevolgen van sociale risicovolle modellen.
- Samen met Kind en Gezin plan van aanpak formuleren voor de aanpak van sociale fraude.

AANSLUITING ONDERWIJS – ARBEIDSMARKT

Vanuit het secundair of hoger onderwijs stromen studenten door naar verschillende sectoren, waaronder ook de kinderopvang. De kinderopvang is een sector die erg maatschappelijk relevant is,

---

³ Cijfers van Kind en Gezin, augustus 2017

gezien de sociale, pedagogische en economische functie ervan. De sector wordt hoe langer hoe meer een partner van de ouders in de opvoeding van kinderen. Deze evolutie zorgt ervoor dat een opwaardering van het beroep van kinderbegeleider zich aandringt. In andere sectoren wordt gewerkt met een functieclassificatie. Denk maar aan de bijzondere jeugdzorg, waar ook sprake is van een onderscheid tussen begeleiders (hoofdbegeleider versus begeleidend personeel bijvoorbeeld) of een barema beschikbaar is voor een pedagogische functie.

Leerlingen die doorstromen blijken echter niet steeds over de juiste competenties te beschikken. Uit stages blijkt vaak dat de verwachtingen van sector niet kunnen worden ingelost. De Federatie Kinderopvang pleit dan ook voor een overleg in verband met de eindtermen. Belangrijk hierbij is het betrekken van de sector om te zorgen voor een optimale afstemming.

Gezien deze belangrijke taak van de kinderopvang, dient het beroep te worden opgewaardeerd. Hierbij is het belangrijk oog te hebben voor de motivatie van instromende studenten. De intrinsieke motivatie van studenten is namelijk belangrijk bij de latere uitoefening van het beroep.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Inzetten op aansluiting met de praktijk. Hiervoor is nauw overleg met de sector van belang.
- Het afstemmen van de eindtermen op de noden van de sector. Dit door het voeren van bi-sectoraal overleg.
- Verder inzetten op werkpleklernen.
- Het starten van een denktank met de stakeholders over hoe de relevante opleidingen dezelfde evolutie kan doormaken als de sector kinderopvang.

INZETTEN OP INNOVATIE

Het getrapte subsidiesysteem in de kinderopvang voor baby's en peuters zorgt ervoor dat innovatief ondernemen moeilijk wordt. Op dit moment zijn er te weinig marges om innovatief aan de slag te gaan. Indien men toch met een innovatief idee zit en dit wil uitvoeren, dan dient men de financiering hiervoor elders te zoeken. Innovatie is echter cruciaal, het zorgt voor vooruitgang. De Federatie Kinderopvang is van mening dat innovatie dan ook gestimuleerd moet worden. Dit door het inzetten van een gesloten innovatiebudget. Op deze manier kan worden geëxperimenteerd, zowel op pedagogisch vlak, als op vlak van zakelijk ondernemen. Deze projectsubsidies kunnen gebeuren door middel van een tender met een gemengde commissie.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Inzetten op innovatie door het beschikbaar stellen van een innovatiebudget. Via een tender met een gemengde commissie kan dit budget verkregen worden.

HOOFDSTUK 4: PARTNERSHIP MET DE OVERHEID

ONDERSTEUNINGSAANBOD (NETWERK VAN SPECIALISTEN)

Sinds 2014 voert UNIZO, in opdracht van minister Vandeurzen, een opdracht uit waarbij de sector kinderopvang een gratis ondersteuningsaanbod aangeboden krijgt rond talrijke ondernemersissues. Het aanbod richt zich van starters tot risico-organisaties. Doel was en is de ondernemers in de kinderopvang te ondersteunen bij de grote uitdagingen vanuit hun ondernemersopdracht en hiertoe bij te dragen tot een bestendiging en kwaliteitsverbetering van hun aanbod.

De Vlaamse Regering keurde op 23 februari 2018 het BVR “houdende toekenning van een subsidie aan het ondersteuningsnetwerk kinderopvang” goed. Hiermee bundelden aanbieders van gratis ondersteuning – waaronder UNIZO – samen met de VVSG en enkele sectorale koepels vanaf 2019 hun krachten. UNIZO participeerde ten volle aan de voorbereiding van de oprichting van de overkoepelende netwerkzvw. We pleiten hierbij ten volle voor het behoud van de expertise, de klantenrelaties en de inbedding vanuit het huidige aanbod. We zien een grote meerwaarde in afstemming, maar tegelijk een groot gevaar aan verlies van opgebouwde know-how en deskundigheid bij een fusie van het huidige aanbod. We begrijpen hoe dan ook niet hoe er naar efficiëntiewinst kan gestreefd worden wanneer er ongeveer 18% bespaard dient te worden op het budget van het huidige aanbod.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

UNIZO dringt daarom aan om de volgende principes te borgen bij de oprichting van het ondersteuningsnetwerk kinderopvang:

- Garandeer dat de huidige aanbieders de investeringen in know-how en personeel hun specialistisch en ingebed aanbod kunnen continueren.
- Herzie en verhoog het globale ter beschikking gestelde budget waardoor in tegenstelling tot besparing er in tegendeel ingezet kan worden in de afstemming tussen de verscheidene partners als antwoord op de grote noden van de sector.

ROL VAN LOKAAL NIVEAU (ROL ACTOR VERSUS REGIE)

Het lokaal niveau heeft een belangrijke rol in de kinderopvang. Zo is er bij de uitbreidingsrondes voor nieuwe gesubsidieerde plaatsen een voorafname voor bepaalde steden. Daarnaast heeft het lokaal bestuur ook een belangrijke adviesrol bij het toekennen van plaatsen. Het lokaal bestuur had bij de uitbreidingsronde in 2018 de mogelijkheid om de nood in zijn stad of gemeente aan te tonen om zo alsnog in de rangschikking voor bijkomende plaatsen te staan. Deze extra nood aan kinderopvang voor baby's en peuters diende echter te worden aangetoond met cijfers van het Lokaal Loket Kinderopvang. In veel steden en gemeenten is dergelijk Loket echter niet aanwezig, waardoor zij, ondanks de mogelijke nood aan inkomensgerelateerde plaatsen, geen aanvraag konden indienen.

Ook het advies van het Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK) speelt een grote rol in de uitbreidingsrondes. Het LOK is eveneens slechts aanwezig in bepaalde steden en gemeenten. De Federatie Kinderopvang pleit voor de verplichting van een Loket en een LOK in elke stad en gemeente.

Ook voor de buitenschoolse kinderopvang zal het lokaal niveau een belangrijke rol krijgen. Zo ziet het er naar uit dat zij de autonomie zullen krijgen om zelf een beleid uit te werken omtrent buitenschoolse kinderopvang. Op basis van dit beleid zullen zij de te besteden middelen kunnen inzetten. De Federatie Kinderopvang roept op om erop toe te zien dat dit steeds gebeurt in samenspraak met relevante actoren. Een goede samenwerking tussen het lokale niveau en de sector is hierbij van groot belang. Deze samenwerking dient dan ook voldoende te worden ingebouwd in het aankomende nieuwe decreet.

VOORSTEL VAN DE FEDERATIE KINDEROPVANG

- Een Lokaal Loket Kinderopvang en een Lokaal Overleg Kinderopvang in elke stad en gemeente.
- Inbouwen van een samenwerking tussen het lokale niveau en de relevante actoren uit de sector in de regelgeving in het decreet buitenschoolse kinderopvang.
- Toezicht op de samenwerking tussen het lokale niveau en de lokale actoren opdat er geen al te grote belangendiscrepantie ontstaat vanuit de steden en gemeenten (spanningsveld regie en aanbieder).